

TÜRKİYE EKONOMİSİNDE KÜRESELLEŞME VE MUHASEBE*

Prof. Dr. Mustafa A. Aysan¹

ÖZ

Küreselleşme 1980 yılında G-7 ũlke temsilcileri tarafından Washington Consensus olarak yayınlanarak tüm Dünya ũlkelerine önerilen Neoliberal ekonomi politikalarıdır. Türkiye’de bu öneriler doğrultusunda küreselleşme akımını tam olarak uygulamaya çalışmış, bu çerçevede tüm devlet iŐletmelerini özelleştirmiş, ekonomisinin hemen tamamını yerli ve yabancı ũlke iŐletmelerine ve yerli belediyeler bırakmıştır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde küreselleşme kavramı önce küresel bazda ve devamında ise Türkiye özelinde ele alınarak etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise Türkiye’de muhasebe süreçlerinin gelişimi, geçmişten günümüze ele alınarak, küreselleşmenin muhasebe, finansal raporlama ve denetim alanına etkileri geniş bir perspektiften incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Muhasebe

Jel Kodu: M21, M41

GLOBALIZATION AND ACCOUNTING IN THE TURKISH ECONOMY

ABSTRACT

Globalization is the Neoliberal economic policies proposed by the G-7 country representatives in 1980 as a Washington Consensus. Turkey has tried to implement these recommendations in full in accordance with the current globalization, all state enterprises have customized their in this context, almost all of the country's economy has left local and foreign businesses and local municipalities. This

* Bu yazı 19 Ocak tarihinde yapılan “Türkiye’de Muhasebenin Geleceği” çalıştayında sunulan bildiridir.

¹ İstanbul Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi, mustafa.aysan@finansbank.com.tr

study is the first part of the globalization concept has been tried before on a global basis and continues to be put forward by considering the special effects Turkey. In the second part of the accounting process development in Turkey in the past by taking today's globalization, accounting, financial reporting and its effect on the control area it was to be examined from a broader perspective.

Keywords: Globalization, Accounting

Jel Code: M21, M41

1. KÜRESELLEŞME VE TÜRKİYE

Küreselleşmenin en iyi tanımlamasını, yarattığı iyilikleri ve kötülükleri en iyi özetleyen 2001'in Ekonomi Nobel Ödülünün sahibi Prof. Stiglitz'e başvurarak yapabiliriz.

Küreselleşme, 1980'de Dünya'nın en büyük 7 ekonomisinin temsilcileri tarafından "Washington Consensus" (W. Uzlaşısı) biçiminde yayınlanmış bulunan ve tüm dünya ülkelerine önerilen Neo- Liberal bir ekonomi politikaları demetidir. Uzlaş, Dünya ülkelerine aşağıdaki ekonomi politikalarını önermektedir.

1. Büyümede ihracata öncelik verilmelidir; iç ekonomiler, öteki ülke rekabetine açık tutulmalıdır.
2. Ekonomiler gerektiğinde Para Fonu (IMF) ile Dünya Bankasından borçlanmalıdır, yardım almalıdır.
3. Kapitalizmi, özel girişimin öncülüğünü seçmelidir.
4. Devletler, ekonomiyi özel girişime açmalı, özelleştirmeyi desteklemelidir.

Ülkemiz, son 20 yılda ihracata dayalı kapitalizmin, dünyaya açıklığın, özelleştirmenin, özel girişime açıklığın tam olarak içinde bulunmaktadır. Öyle sanıyorum ki ülkemiz, bu yönde biraz da aşırıya kaçmış, hemen tüm devlet işletmelerimizi özelleştirmiş ve ekonominin hemen tamamını yerli ve yabancı özel işletmeler ile yerli belediyelere bırakmıştır.

Washington Uzlaşısını son 20 yıldır tam uyguladığımız halde küreselleşme Türkiye'miz ve Ekonomik/ Sosyal kalkınmamız açısından bize iyileşme getirmemiştir. Dünya'da küreselleşme arttıkça ülkemiz ve ekonomik/sosyal ilerlememiz yavaşlamış görünüyor:

Gerçekler şöyledir:

“2018’in ilk çeyreğinde, yüzde 14,5 olan küresel mal ticaret hacmindeki yıllık büyüme hızı, ikinci çeyrekte yüzde 12,5’e geriledi. Temmuzda ise bu eğilim devam etti ve büyüme hızı yüzde 12,1’e indi.

Diğer deyişle 2018’de ticaret hacmi küçülüyor ve bu küçülme ülkemizi de etkiliyor. Dünya ve Türkiye ekonomisi 2008’de girdiği ekonomik bunalımın etkilerinden sıyrılmış değildir. Son 10 yılı ekonomik bunalım içinde geçiren Dünya’nın geri kalmış ülkeleri, sürekli küreselleşmiş ve sürekli gerilemiş durumundadırlar. Bu küreselleşme rüzgarının bir de kazananları vardır: Dünya’nın çok gelişmiş ülkelerindeki, çok gelişmiş ve büyümüş özel kesim işletmeleri büyüyerek serpilmişler ve gelişmekte olan ülkelerdeki gelişmiş şirketleri de kendi yapıları içinde eritmişlerdir. Stiglitz’in karşı uyarılarını görmezden gelerek kendisinin küreselleşme görüşüne karşı çıkan kişilere, kitabının yayınlanmasından 15 yıl sonra şöyle diyor:

“Birçok neoliberal iktisatçılar, Avrupa’da ve ABD’de popülistler için ortaya çıkan büyük destekle karşılaşınca, küreselleşmeden herkesin de yararlandığı konusundaki derin görüşlerini pekiştirmişler ve başlangıçtaki görüşlerini korumaya çalışmaktadırlar. Ama onlar aslında küreselleşmenin ne olduğunu bilmemektedirler. Sorun ekonomi değil de bir psikoloji sorunu ise, gelir düzeyleri ile ilgili olarak öğrendiklerimiz, yeni liberallerin tedaviye daha muhtaç olduklarını göstermektedir.”

Görebildiğim kadarıyla gelişmiş Batı ülkelerinde doğan ve dünyaya yayılan küreselleşme akımları, neoliberal ekonominin tüm dünyaya yayılması sonucuna ulaşmış ve gelişmiş, gelişmekte olan ve geri kalmış tüm dünya ülkelerinde gelirlerin tepede (üst gelir gruplarında) yoğunlaşması ve tüm ülkelerde ki düşük gelirli insanların gelirlerinin düşmesi sonucuna ulaşmıştır. Gelir dağılımındaki bu soysuz kutuplaşmadan yakınmayamız var mıdır? Küreselleşmeyi ve dünya ülkelerinde yaygınlaşmayı savunan insanların bu politikalar demetini (yani, bırakınız yapsınlar; bırakınız geçsinler) diye kısaltabileceğimiz neoliberal politikalar demetini savunan insanlara (ekonomist olsun, olmasın) benim kızmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktur.

Bu küçük makalenin sınırları içinde dünya ülkelerinin kişi başına gelir düzeylerindeki değişimi inceleme olanağımız yoktur: Bu rakamlar, zengin ülkelerin daha da zenginleştiğini, geri kalan, orta ve düşük gelirli ülkelerdeki insanların da fakirleştiğini göstermektedir.

İncelediğim IMF ve OECD rakamları, 2018’de Dünya ekonomisinin %3,7 büyümüş olacağını tahmin ediyor. Türkiye’nin, Yeni Ekonomik Programı (YEP)’na göre, 2018’de, sabit fiyatlarla %3,8, 2019’da %2,3, 2020’de %3,5 ve 2021’DE %5,0 büyümesi beklenmektedir. Bu beklentilere göre kişi başına milli gelirimizin (GSYH), 2018’de \$ 9385, 2019’da \$9647, 2020’de \$10292 ve 2021’de \$10975 dolar olması da beklenmektedir. Son yıllarda gerçekleşmiş

kişi başına GSYH'mız, 2014'de 10.395 dolardan, 2015'te 9.251'e düşmüş, 2016'da 10.807 ve 2017'de 10.597 dolar olarak gerçekleşmiştir.

Bu tablo içinde küreselleşmenin payını ölçme olanağı yoktur. Ancak, 2017 ve 2018'deki enflasyon ve borçlanma hızındaki artışlar, ekonomide olağan üstü olumsuzluklar oluştuğunu göstermektedir. Eylül 2018'de yıllık %25 oranına yükselen enflasyon hızının, YEP'de yılsonunda %20,8'e, 2019 yılsonunda da %15,9'a yükseleceği beklenmektedir. Gerçekleşmiş enflasyon rakamları ve gelecek tahminleri de gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerin en yüksek yıllık düzeyleridir. Yaklaşık 10 yıldır, TCMB'nin yıllık enflasyon hedefi %5 olduğu halde, bu hedefe hiç ulaşılmamıştır, 2018'deki gerçekleşmiş enflasyon hızı hedefin beş katı düzeyindedir.

2018 Ağustos ayında 7 TL'sına yaklaşan dolar fiyatı, enflasyona karşı alınan önlemler ve yapay indirim önlemleri ile Aralık 2018'de 5,5 TL'sının altına düşürülebilmiş ama yılsonuna kadar hep bu fiyatın üstüne çıkma eğilimi göstermiştir. 31 Mart 2019 Yerel seçimlerinden sonra döviz fiyatında, yıllık enflasyon hızında ve faizlerde oldukça hızlı artışlar beklenmektedir.

Sizi sıkmamak için burada ayrıntılara yer vermiyorum. Ama son üç ay içinde ekonomide oluşan birçok olumsuzluklar vardır: Ülkemizin dış borçları, 2012'de Milli Gelirin (GSYH), %39,2'sinden; 2016'da %67,5'ine, 2017'de %73,4'üne ve 2018'in Haziran ayı sonunda da %71,7'sine yükselmiştir. 2018'den önce gelen 6 yılda, Milli Gelirimizin yaklaşık %45'ine denk düşen bu %183'lük borç artışı, gelecek için hepimizi kaygılandırmaktadır.

Bunlara bir de banka dışı özel kesimin döviz geliri ile karşılanmamış döviz borcu açık pozisyonunun tehdidi de eklenince ekonomimizin yakın geleceği hiç de iyi görünmüyor. Pek çok kaynakta belirtildiği gibi, 2018 başında tutarı 223 milyar dolar “reel sektörün” bu açık pozisyonunun 2018 sonunda 220 milyar doların altına düşmesi beklenmemektedir.

Küreselleşmenin öteki ayaklarından önemli biri olan özelleştirme çalışmalarımızın sonuçları ile sizi yormak istemiyorum. Bazı ekonomi ve işletme bilimi uzmanı geçinen kendi insanlarımızın da katkılarıyla, “oluk gibi zarar ettiği”, çağdaş ihracat malı üretmek yerine, “ithal ikamesi” için çalışan “bu verimsiz (!) devlet şirketlerinin tamamına yakını “özelleştirilmiş”, yani globalleştirilmiş, bazıları da yerel yönetimlere denetimsiz bırakılarak devredilmiştir. Ve bunların hepsine yazık olmuştur. Bu arada Dünya ülkelerine örnek olabilecek çok değerli kuruluşlarımız da elden çıkmıştır.

Globalleştirilenin tüm dünyada da çok olumsuz etkileri olmuştur. Bu konuda daha geniş bilgi sahibi olmak isteyen okurlarımız Stiglitz'in yukarıda sözü geçen değerli araştırmasına başvurmalıdır. Globalleşme akımının çılgın biçimde fakir ve gelişmekte olan ülkelere saldırması sonucunda, Türkiye'mizde ortaya çıkan kötülükler, hiç de iç açıcı görünmüyor. Çok

düşük bedellerle elden çıkarılan KİT'lerimiz konusundaki sayısı çok olan kendi yazılarıma gönderme yapmadım. Ama yazık oldu KİT'lerimize.

2. KÜRESELLEŞME VE MUHASEBE

Şimdi gelelim asıl işimize; son 10 yılın aşırı globalleşme saldırıları karşısında ülkemizde uygulanan muhasebe ilke ve kuralları, finansal raporlamalar ve genel olarak muhasebe uzmanlığı mesleğine neler olmuştur? Sonuçlar hiç de iyi değil. Maliye Bakanı'nın Aralık 2018'deki beyanattı, ekonomide çok ciddi bir bozulma olduğunu gösteriyor: "Devletin Bütçesinin %75'i faize gitti. 2019'da İşsizlik %12,1'e çıkacak." Sadece bunlardan ikisi. 2002-2006 arasındaki 5 yılda ortalama büyüme hızımız %8,3'ten, sonraki 5 yılda %5,6'ya, 2012'de %2,2'ye, 2013'te %4'e ve 2014'te %2,9'a kadar düşmüştür. Bu önemli düşüşün tek nedeni, kuşkusuz küreselleşme değildir. Ancak, son yıllardaki büyüme duraklamanın en önemli nedenidir.

Ülkemizdeki küreselleşme akımlarının zararlı sonuçlarını günü gününe izlediğim halde, işlerin bu kadar kötüleştiğini beklemiyordum.

Stiglitz, küreselleşmeyi iyi inceleyen kitabında, küreselleşme konusundaki son yargısını Önsöz'de veriyor; bu yargıyı size aynen sunuyorum. Bu yargıya göre, "Küreselleşme başlığı altında aslında yapılan şudur: "gelişmiş sanayi ülkeleri, kendi ülkelerindeki sanayi kuruluşlarını korumayı sürdürdükleri halde, gelişmekte olan dünya ülkelerine yardım ediyormuş gibi yapıp, bu ülkelerin kendi pazarlarını dünya ticaretine açmalarını öğütlemekte, tüm dünya milletlerini, zengini daha zengin, fakiri de daha fakir ve perişan eden ekonomik ve sosyal politikalara zorlayarak, onları perişan etmekte ve sonunda da kızdırmakta idiler."

Görüşü değiştirmeden ve olduğu gibi benimsiyor ve küreselleşmenin ülkemizdeki olumsuz etkilerini görünce küreselleşmeyi, emperyalizmin ekonomik ve sosyal kılıfa sokulmuş yeni yüzü olarak gördüğümü belirtmek istiyorum: Cumhuriyetimizin ilk 50 yılında elde ettiğimiz önemli kazanımlarımızın (KİT'lerimizin, büyük özel kesim işletmelerimizin, öğretim birliğimizin, Anayasa'mızın vb.) son 40 yılda yok edilmesinde, Dünya'nın zengin ülkeleri tarafından Dünya ülkelerinin tümüne türlü araçlarla uygulatılan, yukardaki çarpık küreselleşme anlayışının önemli payı olduğuna inanıyorum.

Küreselleşme konusundaki görüşlerimi burada noktalamak, bu yazının amaçları için yeterlidir, sanırım.

Bu alt yapıyı veri olarak küreselleşmenin Muhasebe İlkeleri Kuralları ve Uygulamaları üzerindeki etkilerini ele almak zorundayız. Küreselleşmeyi bu yazı çerçevesinde daha genişçe incelemek bizi konumuz dışına, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim gibi büyük ve

uzmanlığımızın biraz dışına taşan ülke sorunlarına yöneltecektir. Bu yazının amaçları doğrultusunda biz şimdi yönümüzü “Muhasebe” ye çevirmeliyiz.

Küreselleşmenin ülkemizdeki muhasebe mesleği üzerindeki etkileri iyi görünmüyor. Bu yazının kaleme alındığı 2018 Aralık’ındaki durum şöyledir:

26.9.2011 tarihli ve 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş olan “Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu” (KGK) Ülkemizde Muhasebe İlke ve Kurallarının tespiti, yönetimi ve denetimi ile görevlendirilmiştir. (2.11.2011 Tarihli ve 28103 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.)

Kurumun 2017’deki durumu ve gelecekteki programları, 27-28 Eylül 2017’de İstanbul’da düzenlenmiş bulunan “Muhasebe ve Denetim Sempozyumu”nda incelenmiştir. Sempozyum çalışmaları ve bildirileri, bir KGK kitabında yayınlanmıştır. Kurum Başkanı’nın Sempozyumu açış konuşmasında sunulan KGK’nın 2018’i izleyen gelecekteki programı şöyle verilmiştir:

- “Türkiye Muhasebe Standartlarını Oluşturmak,
- Türkiye Denetim Standartlarını Oluşturmak,
- Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek,
- Bunların faaliyetlerini denetlemek.

Bütün bu sistemin temel amacı mali tabloların gerçeğe ve ihtiyaca uygun, karşılaştırılabilir finansal bilgi vermesini sağlamaktır.”

KGK’nın yukarıdaki görevlerle kurulduğu sırada, ülkemizdeki muhasebe uygulamaları şöyle özetlenebilmektedir:

1. Vergi yasalarındaki muhasebe ve denetim ilke ve kuralları; “Mali Bilanço” Muhasebesi,
2. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda çerçevesi çizilmiş olan Ticari Muhasebe ve Denetim ilke ve kuralları, “Ticari Bilanço” Muhasebesi,
3. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuata dayalı muhasebe ve denetim ilke ve kuralları.

(Önemli Not: 6362 sayılı kanunla KHK-660’ın 23’üncü maddesine “SPK hükümleri saklıdır” hükmü eklenmiştir. Kararnamenin 27’inci maddesine de şu hüküm eklenmiştir: “Kanunlarla belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve

kurallar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak şartıyla kendi alanları için geçerli olacak standartlarla ilgili olarak ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.”

4. 3568 sayılı ve 1.6.1989 sayılı Muhasebe Meslek Kanunu’ na dayanan muhasebe ve denetim kuralları (sonradan yapılan değişikliklerle birlikte yürürlükteki kanunun tam metni, www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3568 pdf adresindedir.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği (TÜRMOB)’nin 2017 Faaliyet Raporuna göre bu meslek kanunu gereğince ülkemizde 8 Mali Müşavirler Odasında kayıtlı 4745 üye ile, 77 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı 94748 üye, Eski Kanun hükmüne göre ruhsat almış 9043 Serbest Muhasebeci olmak üzere ve 85 odada toplam 108 530 üyeli bir büyük muhasebe uzmanları topluluğu vardır. 3568 sayılı meslek kurumu ile 660 sayılı KHK arasındaki uyumlaştırma çalışmaları tamamlanmamış bulunmaktadır.

5. 1964’te Kamu İktisadi Teşebbüsleri Bilançolarının uyumlaştırılması çalışmalarıyla başlayan KİT Tekdüzen Muhasebe Esasları ile kurulan ve ülkemizde yapılan birçok muhasebe çalışmasına temel oluşturan “Kamu İktisadi Teşebbüsleri” için Muhasebe teklif tavsiyeleri.

(440 sayılı KİT Kanununun bir hükmü gereğince kurulan benim de katıldığım KİT Yeniden Düzenleme Komisyonu, temeli ABD-GAAP’ına dayanan KİT Muhasebe Teklif ve Tavsiyeleri kural ve esaslarını yayınlamıştır.)

2018 sonunda bunlardan birçoğu uygulanmamaktadır; ama henüz genel duruma uyumları tam olarak sağlanmış değildir.

6. Vergi ve Ticaret Hukuku içinde vergi yükümlülükleri ile ticaret şirketleri ve ilgilileri yararına geliştirilen muhasebe ve denetim standartlarımız, uluslararası kuruluşların çalışma sonuçlarından da yararlanarak, 2018 sonunda şu sonuçlara ulaşmıştır.

a. Maliye Bakanlığı, Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği (MSUGT) yayınlamak, bakanlığa yönelik muhasebe ilke ve kurallarını tespit etmiştir; bu tebliğ bugün de yürürlüktedir. Kısaca, Maliye Tek Düzeni olarak adlandırılan bu tebliğlerdeki muhasebe ve denetim standartları bir hesap planına bağlanmış, bilgisayar ortamında da kullanılmaktadır. 14.06.2017’de KGK, “Muhasebe de Yeni Dönem Başlıyor” başlığı ile şu açıklamayı yapmıştır; bu açıklama kısaca şöyle özetlenebilmektedir:

“Ülkemizde muhasebe sisteminde finansal tablolar, 3 değişik biçimde hazırlanmaktadır. Bu durum, hala uygulanmakta olan yasal mevzuatımızın ürünüdür:

- i. Vergi Mevzuatına göre hazırlanan Bilanço/Gelir Tablosu,
- ii. Tek Düzen Hesap Planına (THP) göre hazırlanan Bilanço/ Gelir Tablosu

- iii. Türkiye Muhasebe Standartları (TMS)/ Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) göre hazırlanan Bilanço/Gelir Tablosu.

Bugün itibariyle belirleyici temel unsur, işletmelerin “Bağımsız Denetim”e tabi olup olmadıklarıdır. Bu açıdan işletmelerimiz aşağıdaki gruplarda sınıflandırılmıştır:

1. 6102 s. TTK kapsamındaki kuruluşlar, KGK tarafından belirlenen ölçülere uyanlar, TMS’ye göre defter ve kayıt tutacaklardır. KGK’ni kuran KHK-660’tan aldığı yetki ile, Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK), şu kuruluşlardan oluşmaktadır: Halka açık şirketler, bankalar, sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri, factoring şirketleri, finansman şirketleri, finansal kiralama şirketleri, varlık yönetim şirketleri, emeklilik fonları, ihracatçılar, sermaye piyasa kurumları ile faaliyet alanları ve belirli ölçülere göre KGK tarafından bu kapsamda olduğu kararlaştırılan kuruluşlar olarak tespit edilmiştir. KGK, büyüklük ölçüsünü Bakanlar Kurulu’nun ilgili kararına uyarak, 2018 yılı için tespit edilen

- a. Aktif toplam: 35 milyon TL ve üzeri,
- b. Yıllık net satışı: 70 milyon TL ve üzeri
- c. Çalışan sayısı: 175 kişiden fazla,

biçimde tespit edilmiştir. (26/5/2018 tarih ve 11597 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile)

KGK, bu sınırların Bakanlar Kurulu tarafından azaltılacağını ve daha çok sayıda şirketin bağımsız denetime tabi tutulacağını beklemektedir. Şirketler, yukarıdaki ölçütlerden ikisine, iki yıl üst üste girdikleri takdirde bağımsız dış denetim kapsamına alınacaktır.

2. KGK, 2018’de Büyük ve Orta Boy (BOBİ) işletmeler Finansal Raporlama Standartları Yönetmeliğini yayınlamaya yürürlüğe koymuştur. Ayrıca büyük işletmeler için hazırlanmış ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının dilimize çevrilmesinden oluşan TMS/TFRS ile küçük ve orta boy işletmeler için BOB IFRS düzeni yürürlüğe konmuştur.

3. DEĞERLENDİRME

Özetle sunduğumuz Cumhuriyetimizin ilk 95 yıllık ömründe oluşan muhasebe ilke, kural ve uygulamaları türlü dünya ülkeleri uygulamalarından etkilendikleri için, aslında küreselleşmenin tam etkisinde oluşmuştur.

1923’ü izleyen ilk yıllarda Fransız ve Alman Muhasebe ilke ve uygulamalarından etkilenen ve İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) ve ilk küçük özel işletmelerimizde Fransız ve Alman şirketlerinden kopyalanmış muhasebe sistemleri kullanılmış ve oldukça yaygınlaşmıştır.

1950'lerden sonra başlayan Anglo-Sakson muhasebe uygulamalarından etkilenen uygulamalarımız, 1960'lardan başlayarak İngiliz ve ABD uygulamalarından etkilenmeye başlamıştır. Özetle söylemek gerekirse, bu anlamda ülkemizde uygulanan muhasebe ilke ve kavramları tam anlamıyla uluslararası küreselleşmenin etkili kapsamı içindedir. Bugün (2018) yaygın olarak uygulanan TMS/ TFRS ilke ve kuralları, Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) (İAS)'nin dilimize çevrilmesi ile TMS adı altında uygulanmıştır. TFRS ise, International Federation of Accountants (IFAC)'ın yayınladığı International Financial Reporting Standards (IFRS)'nin dilimize çevrilmesi ve birkaç adaptasyon düzeltmesinden sonra TFRS unvanı ile ülkemizin yaygın uygulaması biçimine dönüştürülmüştür.

Bu özellikleriyle son yıllarda ülkemizde yaygınlaşmaya başlayan muhasebe uygulamaları tam anlamıyla küreseldir; UFRS Avrupa Birliği ülkeleri ile tüm dünya ülkelerini de etkisi altına almıştır.

Bağımsız Denetim Düzeni ise, ülkemizde ve dünyada tam küreseldir; 4 Büyük Bağımsız Denetim Topluluğunun güdümündedir. Ernst and Young (EY), Deloitte (D), PriceWaterhouseCoopers (PWC) ve KPMG'nin egemenliği altındadır. Öyle ki, bütün dünyada ve ülkemizde büyük ve yüksek bağımsız denetim ücreti ödeyen kuruluşlar bu dört büyük şirket tarafından dönüşümlü olarak denetlenmektedir.

Bu muhasebe ve denetim düzeni de Anglo-Sakson ülkelerdeki özel şirketlerin muhasebe ve denetim ihtiyaçları için geliştirilmiştir. Avrupa Birliği'nin Muhasebe ve Raporlama Direktifi de (2013/34/EU) Küreselleşmenin kaynağı olan ve adına "Washington Consensus" (Washington Uzlaşısı) denen aşırı bir "bırakınız yapsınlar..." anlayışına dayanmaktadır.

İlk olarak 1989'da İngiliz İktisatçısı John Williamson tarafından kullanılan neo-liberal kapitalizm anlayışı, zamanımızda büyük yakınmalara neden olan aşırı küreselleşme akımının kaynağı olmuştur.

1. Düşük kamu kesimi borcu. Kamu borcunun Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya (GDP) oranı düşük tutulmalı; kamu kesimi açığı asgaride tutulmalıdır.
2. Özendirme (teşvik) yardımlarının ve özellikle kayıracı teşvik ve yardımların en aza indirilmesi, (özellikle genel olarak büyümeye, hizmet kalitesi düşük alanlardaki hizmetlere, temel sağlık hizmetlerine, alt-yapı yatırımlarına teşvik harcamalarının en aza indirilmesi)
3. Vergi Reformu yapılmalı, vergi tabanı genişletilmeli, müterakki vergi oranları düşük tutulmalı,
4. Reel faiz hadlerinin düşük oranlarda oluşmasını sağlayacak bir finansal serbest program oluşturulmalı,

5. Döviz kurlarının uluslararası pazarlarda rekabet gücünü koruyacak düzeylerde tutulması,
6. Ticaretin serbestleştirilmesi sağlanmalı, ithalat, özellikle miktar kısıtlamaları ve lisanslamaları kaldırılmak sureti ile tam serbestleştirilmeli, gümrük vergileri tümünden kaldırılamıyorsa, çok düşük düzeyde tutulmalı,
7. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları serbest bırakılmalı,
8. Devlet işletmeleri özelleştirilmeli,
9. Ticari hayat regülasyonlardan ayrıştırılmalı, özellikle rekabeti ve pazarlara dışarıdan girişleri kısıtlayan kurallar ortadan kaldırılmalı, (güvenlik, çevrenin ve tüketicilerin denetlenmesi için uygulanan kurallar hariç)
10. Mülkiyet haklarının hukuk yoluyla korunması,

Böylece serbest bırakılan atılğan ve gelişmiş Batı Ülkeleri özel girişimlerinin, güçlü ve gelişmiş şirketler tarafından yenilmelerinin zemini hazırlanmış ve son 20 yılda fakirler hızla fakirleşmiş, zenginler de daha da zenginleşmiştir.

Muhasebe Kural ve İlkelerinin, 4 Büyük Denetim şirketince uygulanması bu gidişi hızlandırmıştır.

KAYNAKLAR

Gençoğlu, Ü. G. (2017). Ticari Muhasebeye Neden Geçilmeli? *KGK içinde, Muhasebe ve Denetim Sempozyumu* (s. 3-25). Ankara: KGK.

Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2018). *Yeni Ekonomi Programı Dengelenme-Disiplin-Değişim 2019-2021 (OVP)*. Ankara: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. 12 02, 2018 tarihinde https://www.bumko.gov.tr/Eklenti/11246,yeni-ekonomi-programipdf.pdf?0&_tag1=03F8430E41D6C09174BC80D0975E9C5F93036164 adresinden alındı

KGK. (2017). *Muhasebe ve Denetim Sempozyumu - Bildiriler*. Ankara: KGK.

KPMG - Türkiye. (2018, 10). Türkiye ve Dünya Ekonomisinde Makro Gelişmeler. *Bakış*.

Özgür, F., Saydar, R., Bagwell, H., Nickeson, C. B., Torun, O. N., & Aysan, M. A. (1962).: *Ticaret Sanayi ve Madencilik kollarında çalışan KİT'ler Temel Muhasebe Teklif ve Tavsiyeleri*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı.

Pettinger, T. (2017, 12 25). Washington consensus – definition and criticism. 12 12, 2018 tarihinde Economics.Help:

<https://www.economicshelp.org/blog/7387/economics/washington-consensus-definition-and-criticism/> adresinden alındı

Saraç, O. (2017). Sermaye Piyasaları Açısından Bağımsız Denetim. KGK içinde, *Muhasebe ve Denetim Sempozyumu* (s. 373-382). Ankara: KGK.

Selimođlu, R. (2017, 06 14). Muhasebede Yeni Bir Dönem Başlıyor! 12 12, 2018 tarihinde muhasebeTR.com: <http://www.muhasebetr.com/yazarlarimiz/recepselimoglu/024/> adresinden alındı

Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and Its Discontents* (Küreselleşme ve Ondan Yakınlar). ABD: Penguin Press.

Stiglitz, J. E. (2016, 08 05). *Globalization and its New Discontents*. Project Syndicate. 12 12, 2018 tarihinde <https://www.project-syndicate.org/commentary/globalization-new-discontents-by-joseph-e--stiglitz-2016-08> adresinden alındı

TÜRMOB. (2017). *Faaliyet Raporu*. Ankara: TÜRMOB.

Yaraşlı, G. O. (2017). Açılış Konuşması. KGK içinde, *Muhasebe ve Denetim Sempozyumu*. Ankara: KGK.

Yünlü, M. (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları Ne Getiriyor? KGK içinde, *Muhasebe ve Denetim Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 27-39). Ankara: KGK.